

marsikteri kmet si je upal trditi, da je bilo bolje pod staro gosposko, nego pod vlado uradništva, in to po pravici, kajti birokracija tlači kakor mora. (Res je!)

Dasiravno živimo zdaj v ustavni državi, se vendar reč glede uradništva ni dosti boljšala.

Namestu da bi bili uradniki ljudstvu pravi prijatelji, učitelji in zvesti varhi, so mu večidel neprijazni gospodovaleci.

Izgled preziranja naših svetih pravic so nam nekteri dobro znani Goriški uradi. Pod Goriško preturo, to je okrajno sodnijo, spadajo skoraj sami Slovenci; tam gre Slovence dostikrat za kožo pa ga uradnika ni, ki bi bil slovenščine v jeziku in pisavi zmožen; sluga večsih tudi stranke se rabijo za tolmače, kakor da bi se hotelo pokazati, da Slovence ni treba uradnika, saj zanj zadostuje tudi sluga. (Tega nočemo dalje trpeti!)

Tudi po drugih goriških uradih ne uživa Slovenec tistih pravic, tistega spoštovanja, kterega zasluži kot zvesti državljan in dober plačalec svojih davkov.

Navedel bi lahko še dosti drugih resnic, pa kaj bi jih tukaj razlagal, vsaj je dobro znano, da se nekteri goriški uradniki slovenske besede bolj boje, nego hude ure.

Da se tam tako godi, je zraven drugih vzrokov tudi dosti kriva neugodnost, da imamo večino tujih uradnikov, kteri našega jezika in naših razmer ne poznajo.

Dokler vlada ostane pri starih načelih, dokler se bode Slovenec v laške in nemške, Nemec in Lah pa v slovenske kraje pošiljal, tako dolgo se bode težko zaželeno ravnopravnost vresničila. (Pa se mora vresničiti!)

Zbrali smo se danes tukaj, da zahtevamo kar nam nove postave zagotavljajo; mi hočemo danes od vlade tirjati, da znani §. 19. ne ostane na papirju, ampak da zadobi tudi za nas Slovence praktično veljavo.

Od tabora sprejeta resolucija častitega predgovornika zahteva, naj se brez odloga, ali pa vsaj v enem letu po slovenskih uradnih čisto slovensko uraduje.

Da vlada temu lože v okom pride, nasvetujem taboru drugo resolucijo; tabor zahteva v ta namen, naj se podeljuje javne službe domačinom, kterih je veliko število tudi zunaj slovenskih krajev.

G. predsednik bere 4. resolucijo, ki jo tabor soglasno sprejme. (Dalje prih.)

Naše narodne pesmi.

Spisal F. Kočvar.

Zmed rastlin se napominja bukev kot sveto drevo. Lipa, javor jesen in vinska trta se posebno časte. Zelo se hvali lipova in javorova senca. Zmed cvetlic se najde naj večkrat rožmarin. Stari Grki so imeli mitus, da v rožmarinu živi mladeneč Libanotos, kterega so ljudje zato ubili, ker je bil ljubljeneč bogov. Rimljani so rožmarin vpletali v svoje vence. In pri nas Slovencih je ni cvetlice, ki bi se v večji časti držala memo rožmarina. Deklice si ga ob nedeljah, kadar v cerkev gredo, za nedrije vtikajo, fantje ga za klobukom nosijo. Svatje v Zagrebški okolici še k poroki ne bi šli brez rožmarinovitih z rudečimi tračicami urešenih vejic. Mrliči, ki so v samskem stanu vmrli, se z rožmarinovo vejo škrope; morebiti je ta navada v kakej zvezi z gori napomenjenim starogrškim mitom. Ni mi poznano, časti se li tudi pri drugih slovanskih sobratih rožmarin v tej meri kakor pri nas. Gotovo je pa, da mi z Grki in Rimljani za eno imamo rožmarinov kult, in da smo tedaj že v prastarih časih morali s temi narodi občevati. Razun rožmarina se v naših narodnih pesmih rade spominjajo še šmarnice, golčice (?), šipek (gartroža), in klinčec (nagel).

Čas se odločuje skor zmiraj na „sedem let, osmega pol“. Če se kdo hudo prestraši, mu pače žlica z rok, ali celo založja z ust. Prispodobi Virgiljevo: Vox faucibus haesit.

Hudobna mačeha pastorku z trnjičem postilja, ter ga s koprivami odevlje. Zakon, ki so ga nove cislajtanske postave celo iz cerkve izpahnole se v naših narodnih pesmih tako-le štuje:

Oj zakon, zakon ti si svet
Na teb' stoji ves voljen svet!

Kakšen je slovenski junak? Narodna pesem pravi, da „velik ni, ali je širok“. Na rosi glavi ima rudečo kapico, za kapico pa nosi tri žrjavova peresa. Kahor so Magjari vso svojo narodno nošnjo od Slovanov vzeli, tako tudi peresa, ki si jih za klobuke vtikajo. Naš junak se večidel s sabljo

vojskuje. Meč je v naših narodnih pesmih le bolj rabelj-novo orožje. Izhodni in tudi stari narodi mečev niso poznali. Meč je specifično germansko orožje. Tudi v srbskih narodnih pesmih se meč ne spominja. Srbski junak se bije z buzdovanom, kopjem in čordom (sabljom). Našega junaka sablja je težka „centa dva — o centu dva in funte tri“ in vendar mu v boju „po bliskovo sablja gre, otrinja plamen se od nje“. Kadar jo brusi se trese celi grad, ko da bi grmelo. Narodna pesem junakovo sabljo tako-le opisuje:

Ko britvo sabljo 'ma junak oestro,
In kakor solnce vso svitlo.
Po sredi kača ji leži,
Na koncu ogenj ž nje gori,
Je v kačem strupu kaljena
Na Turke je namerjena. itd.

Lepše je sam Homer ne bi mogel opisati. Narodna pesem pa tudi pravi, da je „s srebrom in zlatom okovana — in s kačjim jezikom obžgana“. Naš junak je jezdec, in tudi to kakor sablja, priča, da smo mi Slovenci bolj izhoden, kakor zapaden narod. Jegov konj ima „srebrno uzdo“ in „drči, kot ptica pod nebom leti“. Kadar po Dunaju jaha „šipe z oken lete“, in Pegam jegov bojni sprotnik to čuvši prša: „ali je to grom ali treskanje, ali voz burovšovi gre?“ Naš junak, kakor srbski svojega konja hrani s pšeničico in poji sladko rebuljico ali vipavščino, ter se rad z njim, kakor s svojim zvestim tovaršem razgovarja. Kadar se na boj pripravlja, mu supruga sabljo pripasuje, stara mati pa med bojem moli „roženkronc, da srečen bode boja konec“. Ko Pegam Lambergarja vpraša: „kje se skusiti želiš, ali na Dunajskem tržiš?“ muta odgovori: „ker se babe bijejo, se junak' ne sprimejo!“ In ko Pegam nadalje prša: „ali na dvor' cesarjevim?“ se mu Lambergar prav po domače odreže: „ker se svinje koljejo, se junak' ne borijo, na ravno pojva vun polje, kakor takmu boju gre, da naj vidjo vsi ljudje, vsa gospoda dunajska“ itd. Trikrat se v dvoboju s sprotnikom trketa. Prvokrat si samo klobuke zbijeja, ali pa za ušesami praskneta; drugokrat se v mezince vgrizneta, tretjokrat pa sprotniku glava odleti. (Dalje prih.)

Gospodarske stvari.

Sladin.

Trgatev se je letos v obče po radgonskih vinogradih 12. oktobra začela, in se je konca meseca popolnoma končala. Prvi teden je bil naj vgodnejši za trgatvo; drugi je bil že deževen in manj koristen razven za setvo, akoravno se misli več mošta iz namočenega grozdja iztisniti; bo pa za to nekoliko manj ognjeno, inace pa sploh „izvrstno vino“, ker je mnogo, mnogo civeb.

Ravno letos mi ni bilo mogoče po vinogradih hoditi in grozdja pregledavati zavoljo drugih opravil, ki sem jih imel v tistem času, ko bi se bil zamogel prepričati o nasvetu, kterega bi bil rad že pred tremi tedni našim vinorejcem vzlasti prostim posestnikom vinogradov za letos priporočal in jih opomnil, naj bi si več dobička iz letošnjega grozdja naredili, kakor ga imajo, ako civebe brez posebne porabe z drugim grozdem ob enem stiskajo, ker jih je tolika množina.

Letos sploh manj polovnjakov nalijejo vinorejci, kakor so se iz začetka nadja li. Tudi jaz sem od 315 brent ali put le 19 polovnjakov napolnil. Pri vsem tem še vendar pride na oral vinograda 15 polovnjakov. Vzrok temu so premnoge civebe, iz kojih malo ali nič mošta ne teče, marveč še ga' one popijo. Zato so prav storili tisti vinorejci, ki so dali posebej, ne suhe, temuč sočnate, zgrbančene civebe, pa tudi druge jako od solnca pečene in prezrele jagode odberati od žlahtnejših trt, kakor so: žlahtne mušice, šipon, traminec itd. in potem od tretjega koša z moštom namočene ali napojene in pomešane za se iztisniti in zaželeni sod napolniti.

Mi smo pa tako-le delali:

Dve vestni, zanesljivi ženski ste šle pred trgači in oberele civebe in omenjene prezrele jagode vsaka v svoj škaf. Te civebe in jagode se v pivnici v čist in snažen vinski razduit polovnjak osipljejo, in od tretjega koša en do dva škafa mošta vlije, ki se za naj boljšega računi, ker je v tem že manj vodenih, pa tudi še ni od več bridkih delov od grozdnih petlik in recelnov. Po tem se z motiko, ki jo stiskarji na stiski ali krnici rabijo, dobro premešajo jagode, in kolikor se da zmečkajo, da se civebe in jagode bolj mošta navzamejo in napojijo. Vendar se peške nesmejo zdrobiti, sicer

bi mošt bridek okus po njih prejel. Dno se vselej na sod dene in dobro pokrije, da mošt ne izhlapije. Drugi dan ste spet one dve ženski en do dva škafa civebov in jagod nabrale, v polovnjak k unim vsipale in en do dva škafa od tretjega koša mošta vlijale, ki se je drugo noč naprešal, ter nektare krati pomešale. To se tako dolgo ponavlja, dokler ni polovnjak nalit: zakaj toliko je treba mošta in primerno civeb, da iztisneme z moštom polovnjak z 200 bokali napolnijo in še nekaj za doliv ostane. Inače se tudi v manjši meri nareja. (Konec prih.)

Bučelarstvo.

Bistra slovenska glava. Anton Janša, Gorenec iz Rodinske fare, čegar bučelnjak še dan današnji (t. j. leta 1844) 60 stopinj od nove Brežniške farne crkve stoji, je zavolj svoje bučelarske umetnosti tako slovel, da je bil od rajnice svitile cesarice Marije Terezije na Dunaj poklican, da je tam bučelarstvo v očitni šoli učil. Ker sam ni znal pisati, je dal svoj bučelarski uk na svitlobo po Blažu Kumerdaju celjskem okrožnem komisarju, ki ga je potlej v slovensko prestavil z nekaterimi pristavki pomnožil in v Celju letu 1792 natisniti dal Janez Goličnik fajmešter v Griži na Štajarskem. Ta imeniten bučelar Anton Janša, ki še sam ni znal pisati, je z svojim bistrim umom med drugimi rečmi dve opazil, katerih prej vsi učenjaki Evrope niso spazili in ktere je še le naj novejša doba do gotovega spravila. 1. Da se materinica zvunaj panja, ula, korita ali koša oplemenuje in 2. da ji jedno oplemenjenje zadostuje za celo življenje.

Oksenstierna Aleks., grof od Oks., imenitni švedski minister XVII. veka je dal svojemu vnuku sledeče zapovedi:

1. Ne razodevaj svojih skrivnosti starim ženskam.
2. Ne upaj človeku, ki malo govori, pa tudi ne psu, ki ne laja.
3. Ne veruj ženskim solzam.
4. Ako si blapca iz službe spodil, nikdar ga ne jemlji več.
5. Ne zanašaj se na krojačevo vest.
6. Ne išči prenočišča v novi gostivnici.
7. Ne pravdaj se z ljudmi od sodnije.
8. Ne meni se z človekom, ki ga še ne poznaš.
9. Ogibaj se kavarnice.
10. Boj se ljubezni take ženske, na katero leti sum nečistoti.
11. Ne upaj pijanemu vojaku, pa tudi zaljubljenemu monholovu ne.
12. Ne sprijazni se z ženskami, ki se vedno smejejo.
13. Ne občuj (ne družij se) s starcem, ki nima nič, ogibaj se mladenčca, ki svoje premoženje zapravlja.
14. Tri so reči, ki se jih boj: sovraštvo tvojega služabnika, meč plemenikov in pero pisateljevo.
15. Varuj se nadaljevanja — et cetera — pri notarjih in lekarjih.
16. Pravd Bog nas vari.

Turinski časnik „Unità“ cottolica l. 1866 št. 219.

Dopis.

Iz Mariboru. Naša čitalnica napravi do novega leta tele besede in veselice: V nedeljo 22. novembra bo beseda in ples. Meseca decembra pa bodo te le besede: 6. beseda in tombola; 20. beseda in gledišna igra; 27. občeen zbor, račun in volitve in 31., t. j. na silvestrovo, veselica. Začetek shodom je ob 8mih zvečer. — Popravek: G. pr. Š. ni govoril pri besedi 8. t. m. v smislu „Narodnost gre pred svobodo“ temoč je spodbijal trdilo: „Svoboda je nad ali pred narodnostjo“.

Politični ogled.

Iz državega zbora. V 144. in 145. seji je bilo prav ostro besedovanje zastran brambovske postave. V teh sejah so se napele naj vekše govorne moči ravno tako proti postavi, kakor za postavo in moramo reči, da so se pri tem besedovanju razodele marsiktere prav zanimive razmere avstrijske monarhije proti drugim vladam in ravno tako razmere notrajnih zadev. Dr. Gross poročevalec večine je rekel, da ni prevzel poročevanja z veseljem in da bo glasoval z manjšino, dr. Rechbauer, poročevalec manjšine pravi, da je državni zbor vedno za to delal, da bi se vojaška moč znižala, ker velika stalno armada spravi državo na kant. Služba v armadi je predolga, armada prevelika, ker jedno število bo više nego 1,200.000 mož. Kako bomo pri svo-

jih denarstvenih okolščinah tako veliko armado plačevali? In celo za deset let jo naj privolimo tako da bi državni zastopniki ne imeli pravice, kaj spremeniti. — Vlada nima zaupanja do deželne brambe; vsaka država pa je izgubljena, ki se ne upa svojim državljanom samim orožje v roke dati. Za deželno brambo je potrebno navdušenje za očetnjavo, ktero je le tam mogoče, kjer so se svobodne nprave vdomačile, kjer vsak z očetnjavo brani tudi svojo svobodo, svojo srečo. Tudi manjšina hoče, da se mora Avstrija braniti vsakega napada, noče vendar, da bi se ljudska moč za druge koristi rabila nego za njegove, hoče da ljudstvo ve, čemu se rabijo njegove moči, da se ne bode vojskovalo proti ljudski volji. Weichs opominja posebno, da je finančni minister obljubil, da se bo v vojaškem proračunu mnogo manj izdaval, to pa po ti osnovi ni mogoče. Dürkheim pravi: Avstrija še doma niti politično ni vredjena in uterjena, vendar pa bom glasoval za postavo, ker je Avstrija okolo in okolo obdana od sovražnikov, ki že čakajo, da bi si novih dežel mogli prisvojiti. Figuly: Če si hočejo druge države zmirom oborožene, svoje narodno gospodarstvo na kant spraviti, zakaj bi to storila tudi Avstrija. Če v tej sesiji smo skoraj izrekli svoj bankrot, zdaj pa hočemo še državi vekša bremena naložiti. Če domu pridemo nas bo vprašalo ljudstvo, kaj ste storili? Odgovorili bomo: Zvesto smo se borili, kar se je doseglo, ni bilo v naši moči. In kaj bomo domu prinesli? Veče stroške za vojaštvo, če ta postava obvelja, ne bomo pa prinesli porotnih sodnij, niti nove kazenske postave, ne boljšega in krajšega civilnega opravljanja; prinesli bomo izjemno postavo, davke na kupone in morebiti še druge večje davke. — G. Spiegel zagovarja odborovo večino in pravi vojska mora biti kos deželo braniti, dežela pa vojsko izdržavati, to je le mogoče s splošno brambovsko dolžnostjo. (Dalje prih.)

Brambovska postava se je potrdila z nekaterimi nebitvenimi spremembami po vladini osnovi. Slovenci so vsi glasovali za vladno samo Lenček ne.

Dunajski časniki so razglasili cesarjevo pismo na b. Beust-a po katerem se odsihmal v državnih pogodbah cesarjev naslov s početka ima glisiti: cesar avstrijski, kralj česki itd, in apostolski kralj ogerski. Vsa država se mora imenovati: avstrijska-ogerska monarhija in avstrijska-ogerska država.

V predlogih, ki so namenjeni delegacijam, se je povsod spremenilo ime državni minister v vkupni minister.

Dr. Giskra hoče pre potovati po Cislajtani da se prepriča, kako novi uradniki svojo dolžnost spolnujejo.

Pravi se, da sedajni predsednik gosposke zbornice knez Colorado postane predsednik ministerskega svetovilstva.

12. t. m. je „Corresp.“ na čelu svojega lista imel natisneno pismo „očeta Palackega“, v katerem mnogo zaslužni česki voditelj imenuje naravnost drž. poslanca grofa Dürkheima javnega obrekovalca, ker je zadnjič v očitnem parlamentu, Palackemu očital, da je „javni deželni izdajalec“ in „zapeljivec“ českega ljudstva, za katero očitanje ga ni niti predsednik niti noben izmed nasočih poslancev zavrnil. Ob enem povdarja Palacky, da je českim poslancem moralno nemogoče bilo stopiti v kak cislajtanski parlament, če niso hoteli storiti narodnega samomora.

Pariški časopis „Siecle“ je prinesel dopis iz Prage, v katerem so vse stvari popisane, kakoršne so v istini. Ta dopis liberalnim nemškimi časnikom ne bo naj bolj všeč.

Poljski časniki niso zadovoljni z dosedanjim vedenjem svojih državnih poslancev. Posebno jim očitajo, da so se pri glasovanju o izjemnem stanju prelačno zastopale prave koristi ustavne svobode.

„Czas“ govori spet o federaciji, ktera mu je edina rešilna ideja za Avstrijo, avtonomija potrebni prehod k federaciji; zatoraj se je treba poganjati za zlo obširno avtonomijo.

V ogerskem državnem zboru se je bral kraljev reskript, ki pravi, da je Reka samostalno k Ogerski spadajoče oblastje; deputaciji se naj tedaj o tej stvari prijateljsko pogodite. Po tem takem je Reško vprašanje rešeno.

Pretekli teden so se sošli udje ogerske delegacije, da bi se posvetovali o prihodnjem posvetovanju in potrebnih volitvah. Somssich bo predsedoval ogerski delegaciji.

Iz Zagreba se je pisalo: Vsled „više želje“ se ne bodo volili nadomestivni poslanci na mesto Rečanov, ki so odstopili.

Španjolske vlade uradni list razglša postavo: Voliti sme vsak Španjolec, ki je 25 let star, zvun onih ki so